

Konferencija /okrugli sto

STANOVANJE ROMA U SRBIJI: OD STRATEGIJE DO PRAKSE

Beograd, Hotel Park, Njegoševa 2, 13 novembar 2013.

NACRT ZAKLJUČAKA I PREPORUKA

I PANEL: STRATEŠKI OKVIR

- Kako bi se napravile konkretne promene i pomoci na polju unapređenja stanovanja Roma potrebna je **politička spremnost da se strateška opredeljenja i deklarativna odgovornost pretoče u praktične rezultate.**
- U cilju maksimizacije efekata korišćenja predpristupnih fondova potrebna je **sinergija i bolja koordinacija svih aktera:** institucija republičke i lokalne vlasti, donatora i nevladinog sektora.
- Kako bi preuzela odgovornost za unapređenje stanovanja Roma definisanu u strateškim dokumentima i međunarodnim konvencijama čija je potpisnica **država mora da alocira sredstva za inkluziju Roma iz nacionalnog budžeta,** da se ne oslanja samo na donatorska sredstva.
- Da bi usvojeni strateški dokumenti koji se tiču stanovanja Roma bili sprovedeni u većoj meri potrebno je **intenzivnije uključivanje stručnjaka romske nacionalnosti u institucije izvršne vlasti.**
- Da bi se formulisale praktične politike zasnovane na realnom, postojećem stanju – potrebno je **unaprediti prikupljanje podataka o romskoj populaciji** – u tom smislu ocenjuje se kao pozitivna promena metodologije Republičkog zavoda za statistiku, kao i izrada prostorne baze podataka o romskim naseljima u okviru Projekta socijalnog uključivanja Roma, a koji sprovodi Ministarstvo građevinarstva i urbanizma u uz podršku OSCE i koji se finansiran iz sredstava IPA 2012.
- **Lokalne samouprave imaju ključnu ulogu u unapređenju uslova stanovanja Roma** – u njihovoj nadležnosti je donošenje strateških dokumenata i/ili akcionih planova za unapređenje stanovanja Roma, identifikacija lokacija za socijalno stanovanje, sprovođenje projekata infrastrukturnog unapređenja romskih naselja, i drugo.

- **Lokalne samouprave imaju odgovornost da utiču na javno mnjenje** o važnosti unapređenja stanovanja Roma odnosno da „prekinu začarani krug“ nerazumevanja javnosti i stambene isključenosti romske populacije.
- **Romske NVO bi trebalo da preuzmu odgovornost i pravo da zastupaju interese** svoje zajednice – da kroz konkretne inicijative pokažu svoju važnu i aktivnu ulogu.
- **Princip participacije predstavnika romske zajednice treba da bude u većoj meri primenjen** prilikom planiranja i realizacije svih stambenih projekata – posebno projekata koji se realizuju sredstvima predpristupnih fondova za 2012. i 2013. godinu.
- Neophodno je **strukturisati dijalog između institucija i NVO radi koordiniranja prikupljanja predloga projekata** i inicijativa, na primer preko Saveta za integraciju Roma i Vlade Republike Srbije.
- Potrebno je istražiti mogućnost primene **inovativnih rešenja za rešavanje stambenih potreba Roma**, kao što su projekti **organizovane samogradnje**, u okviru kojih treba podsticati **razvoj novih neprofitnih stambenih organizacija**, kao što su **stambene zadruge, udruženja** isl, ali i podstaći veće uključivanje lokalnih stambenih agencija.

II PANEL: LEGALIZACIJA I ROMI

- Potrebno je **unaprediti svest** (lokalne samouprave, romskih NVO i romskih građana) o **značaju svojinskog i planskog regulisanja stanovanja Roma**.
- S obzirom da je rok za podnošenje novih zahteva za legalizaciju po novom Zakonu 90 dana od dana stupanja zakona na snagu :
  - Opštinske uprave bi trebalo da prepoznaju **romske organizacije kao saradnike** - da zajedno sa njima planiraju kampanje za legalizaciju i olakšaju romskoj populaciji pristup mogućnostima koje nudi novi Zakon o legalizaciji.
  - Romske organizacije bi trebalo da preuzmu **aktivnu ulogu u informisanju romskih građana** o mogućnostima koje pruža novi Zakon o legalizaciji i Zakon o posebnim uslovima upisa prava svojine i **posredovanju između građana i relevantnih opštinskih institucija**.
- Budući da se većina Roma suočava sa stambenom isključenošću u istoj ili i drastičnijoj meri kao samohrane majke, osobe sa invaliditetom i primaoci socijalne pomoći (koji su u novom Zakonu o legalizaciji identifikovani kao posebno ugrožene grupe građana), potrebno je da Ministarstvo građevinarstva i urbanizma, kroz Preporuke koje će Ministar doneti u narednom periodu, predloži opštinama da **uključe Rome u kategoriju građana koja može ostvariti pravo na umanjenje nakande za gradjevinsko zemljište**.
- Preporukama koje će Ministar dati u narednom periodu potrebno je naglasiti **važnost primene zakonom predviđene mogućnosti da opština pomogne podnosiocima zahteva da prikupe dokumentaciju**, kao i naznačiti da je neophodno da se Romi eksplicitno

imenuju kao socijalna grupa koja ima potrebu za ovom vrstom podrške (primer dobre prakse Opština Paraćin).

- Opštine bi trebalo da izrade **Vodiče za legalizaciju** za „neuke stranke“ – građane koji nisu pravnici koji bi pomogli romskim građanima da lakše pristupe procesu legalizacije.
- Iako bi zakoni trebalo da služe građanima i ostvarivanju principa socijalne pravde postojeća regulativa (uključujući tu i novi Zakon o legalizaciji) ne prepoznaje specifičnu problematiku romskih naselja. Zbog toga je neophodno napraviti izmene u zakonskom okviru – možda i u formi posebnog **Lex Specialis** – koje bi **prepoznajući specifičnost romskih naselja omogućile da se postigne pravna regulacija ovih naselja** i postave osnovi za unapređenje infrastrukture i drugih uslova stanovanja u njima.
- Potrebno je **aktivirati „unutrašnji akcioni potencijal“ romskih naselja**, odnosno njihovi stanovnici moraju preuzeti odgovornost za svoje stanovanje i izraziti želju za legalizacijom i unapređenjem svog naselja.
- Potrebna je **suštinska participacija Roma** u projektima unapređenja stanovanja u romskim naseljima, **participacija „na delu“**, u skladu sa principima „urbanizma marginalizovanih zajednica“.

III PANEL: UNAPREĐENJE USLOVA STANOVANJA U PODSTANDARDNIM NASELJIMA

- Ministarstvo građevinarstva i urbanizma bi trebalo da obezbedi **veća sredstva** iz budžetskih sredstava za ispunjavanje obaveza preuzetih donošenjem strateških dokumenata koji se tiču unapređenja stanovanja Roma, kao i da vrši strožu kontrolu njihovog namenskog utroška.
- Romske organizacije i koalicije romskih organizacija bi trebalo da preuzmu aktivnu ulogu u **lobiranju lokalnih samouprava** da formulišu lokalnu stambenu politiku i definišu plansko unapređenje uslova stanovanja u romskim naseljima.
- Lokalne samouprave bi trebalo da prepoznaju **romske organizacije kao partnere** u unapređenju uslova stanovanja u romskim naseljima.
- Lokalne samouprave bi trebalo da **koriste modele** unapređivanja uslova stanovanja u romskim naseljima **koji su se do sada već pokazali kao efikasni i održivi** i koji su izloženi na konferenciji kao primeri dobre prakse.

IV PANEL: SOCIJALNO STANOVANJE I ROMI

- Kad god je moguće u projektima socijalnog stanovanja, ali i drugim projektima stambenog zbrinjavanja, primenjivati princip **eksplicitnog ali ne i ekskluzivnog targetiranja** – omogućiti etničku (po mogućstvu i socio-ekonomsku) heterogenost (tzv socijalni miks).

- Primenjivati **integralni pristup** u planiranju stambenih projekata: Stambeni projekti moraju biti praćeni inovativnim programima dodatne podrške čiji je cilj da se novi, unapređeni uslovi stanovanja iskoriste kako bi podstakli napredak i u drugim sferama života.
- Potrebno je **povećati pristupačnost** projekata socijalnog stanovanja Romima u Srbiji, npr uvođenjem kvota, izmenom kriterijuma za izbor korisnika, planiranjem finansijskih sredstava u lokalnim budžetima za plaćanje stvarnih troškova stanovanja (stambeni dodatak za plaćanje zakupnine i troškova komunalnih usluga) i na druge načine.
- Sistem socijalnog stanovanja u Republici Srbiji je fragmentisan i praksa na ovom polju je neujednačena – **potrebno je uspostaviti jedinstven zakonodavni okvir koji bi omogućio da se socijalno stanovanje koristi pod istim uslovima u okviru svih projekata.**